

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegrafulu ese de doue ori pre septemana: Dumineca si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditor'a foiei, pre afara la c. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate câtra espeditor'a. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 85.

ANULU XXII.

Sabiu in 27 Octomvre (8 Nov.) 1874.

tru celelalte pârti ale Transilvaniei si pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru prin. si tieri straine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru intai'a ora cu 7 cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu 26 Octobre.

Diurnalistic'a din capital'a Ungariei se ocupa foarte seriosu cu actulu alegerei de Metropolitu, seversitu inainte cu optu dile in biseric'a gr. or. din cetatea Sabeiului.

Din fia-care siru se vede o iritatiune asupr'a alegerei si o nemultiamire, carea in colonele unoru foi cresce pâna la indignatiune asupr'a fia iertatului baronu Eötvös, carele a datu româniloru o lege asia de liberale, cum este statutulu organicu.

Voindu cineva sa aléga din sgomotulu celu mare unu intielesu vine la convingerea, ca alegerea combatuta de multimea organeloru din capitala pôte fi o zelotipia a diunalisticei, care vrea a face pe publicu sa creda ca la spatele norului de pulvere radiecatu de vuetulu diurnaleloru este ceva ascunsu, ce noi cestilalti muritoru inca nu trebuie sa scimu séu sa vedemu.

Din câte scimu si vedemu noi nu amu pututu observá in pólele togei guvernamentali nici o amenintiare a pacei nóstre bisericesci. Ce face diurnalistic'a pre noi acést'a putienu ne aface; nu vocea ei, ci faptele, cari au sa urmeza sunt pentru noi normative.

Acést'a orientare inse nu vine din vreo afectiune câtra guvernul, pentru-ca noi avemu date ca elu si acum tiene putienu comptu de vocea nóstra; de alta parte inse iérasu este adeveratu ca déca esaminâmu faptele de vreo câtiva ani incoce si facemu asemenare cu cele seversite de guvernul si de noi in cestiuu natiunale bisericesci, nu avemu sa ne plangemu mai multu asupr'a guvernului de câtu asupr'a nóstr'a. Dara cu tóte aceste nimic'a nu ni aru fi mai nebinevenitu decâtu unu conflictu, cum fu buna óra alu serbiloru, intre biseric'a nóstra si intre guvernul, in care conflictu nu putem vedé nici unu bine.

Prevederile nóstre ne insuflau grigia inca din anii trecuti, de cându perduramu pre autorulu constitutiunei nóstre biser. si pre tarele aparatoriu alu ei. Cá consecintia logica a fostu cautarea tuturoru mijlóceloru spre a avé pace in laintrulu bisericai si de aceea cu cea mai mare placere amu luat notitia, la acestu locu, de disparitiunea unoru contraste ce se aflau in archidiece'sa nóstra.

Conlucrarea armonica aici in vét'r'a provinciei nóstre bisericesci erá chiamata a dá tonulu pácei in intréga biseric'a nóstra si a invalidá aspiratiuni destinate de a transformá biseric'a in unu manunchiu politicu.

Ei bine, faptele ne dovedescu contrariulu, dupa o armonia simulata de o jumetate de anu, ne vedemu inaintea unui viitoriu nechiaru si nesiguru, carele ne pôte trage si biseric'a in joculu celu neplacutu alu unoru lupte sterpe politice.

Din aceste motive nimenea nu pôte dorí mai multu decâtu noi cá sa putemu trece preste acestu incidentu, fára cá elu sa aiba urmári neplacute si biseric'a sa pôta cautá nealterata de oper'a progresului; unic'a problema carea o sustiene in tóte vécurile la inaltimea missiunei sele.

Acést'a nu e numai o dorintia, ci este sperantia nutrita de noi si de toti cei ce voiescu pacea si liniscea bisericai, pre carea nu o amu aternatu nici odata *neconditumatu* de persóne, ci de principie, si pentru care pace si

linisce amu datu dovedi ca suntemu si atunci, cându din un'a séu alta parte se cauta calcarea séu delaturarea principieloru justificate de dreptu si istoria. *Salus reipublicae suprema lex esto* a fostu, este si va fi devis'a nóstra totudéun'a si in tóte impregiurárele.

La casulu celu nedoritu, cându adeca si dorintiele si sperantiele nóstre s'aru dovedi de realitate ilusorie, respunsabilitatea morale si reale, pentru noi vorbescu faptele, nu pôte cadé asupr'a nóstr'a.

Cu tóte aceste si in atare casu tristu nu vomu intardiá a intr'uní tóte puterile nóstre in giurulu santulu stindardu alu dreptatiei pre care e inscrisa legalitatea, spre a luptá pentru apararea autonomiei nóstre bisericesci, nu pentru-ca sa facemu dintren's'a capitalu politicu de partida politica, ci pentru ai apará autoritatea spre binele si prosperarea credinciosiloru ei. — Asia dara sa privighiâmu!

Sabiu 25. Octombre 1874.

„Nulla dies sine linea.“ In unu tempu cum este celu presentu abia va fi vreunu poporu, care sa nu aiba de inregistratu pe fia care dí câte unu momentu de óre care insemnate in anele sele. Asia si noi româniú din Austro-Ungari'a.

Putienele puteri de care dispunemu nu ajungu spre a satisfacere recerintiei de a le considerá si tratá pre tóte dupa cum se cuvine si de aceea suntemu de multe ori siliti chiaru si acte de mare insemnate a le inregistrá in modu sumariu, unele a le atinge in trecatu, altele, care ne privescu mai indirectu, a le si trece cu vederea câte odata pentru publiculu celu mare, insemnandule numai in registrulu memoriei si numai unele se petrecu in tóta estensiunea loru in registrulu aneleloru nóstre, in specialu in diurnalele nóstre.

Avemu acum congresulu electoralu, carele e in permanentia, avemu si congresulu ordinariu. Ambe ni atragu atentiunea in mesur'a cea mai mare; cu tóte aceste afaceri politice precum sunt: propunerea financiale a ministrulu *Ghyczy*, proiectulu de legea electorale si altele de feliulu acesta, nu potu cá sa fia desconsiderate, pentru-ca in astfeliu de desconsideratiune s'aru aflá involuita desconsiderare de interese vitali, cari ne privescu si pe noi asia de bine cá pre ori care patriotu.

Dara alte cestiuu afara de cele din resorturile memorate óre nu mai sunt, cari trebuie sa ne ocupe in aceasi mesura?

Sa presupunemu pre unu momentu ca cestiuu cele diverse cari atingu afacerile scolastice, dupa natura constitutiunismulu nostru bisericescu, suntu cuprinse sub rubric'a congreselor si a sinodeloru, — si totusi ne mai remane o suma mare de afaceri sociale-economice, cari astepta asia de tare indreptarea atentiunei nóstre spre densele; suntu o suma de afaceri, cari parte sunt imbinate cu cestiuu politice, pertratate in diete si in adunari districtuali, dara sunt ierasi altele pre cari le putem si trebtie sa le pertratâmu in reuniuni, in societáti si chiaru in cercuri private.

Dupa o revista cá acést'a, din carea este pré invederatu câte agende jacu pre umerii acelei clase de ómeni,

care porta titlulu celu magulitorin de inteligentia, credému ca nu se va indoi niminea, ca activitatea inteligentiei noastre este asia de copiosa, încátu fia-care dí, fia-care momentu recere ocupatiunea tuturoru membriloru ei de un'a seu de alta cestiuu din tóte resorturile atinse.

Sa luamu acum diurnalistic'a nóstra intréga in mâna si sa esaminâmu, intru câtu corespunde acelor multifarie recerintie?

O alta impregiurare. Pusetiunea nóstra in statu inca nu trebuie perduta din vedere. Dupa legile mai noue in patri'a nóstra compusa din diverse natiunalitáti, ne aflâmu inca in procesulu de a ne castigá o pusetiune mai asigurata, de cum amu eredit'o din trecutu. Spre scopulu acestei eluptári aru fi de ajunsu cându noi ne amu folosi puterile nóstre prin o nesuinti'a spre ajungerea unei tiente. Si asia divisiunea in partide, déca este undeva de prisosu, la noi la tóta intemplantia aru fi.

Ce vedemu noi inse? In o parte a presei nóstre si in legatura cu acést'a si in o parte a presei straine vedemu titulaturi de cari se potu bucurá altii, romanii inse binesimtori, cari au in vedere unu progresu natiunale in marginile possibilitatiei si legalitáti, nu se potu bucurá nici de cum. Ocasuni se tragu cá de páru spre a se numi unii „liberali“ si a stigmatísá pe altii de „reactiunari“, pentru ce? pentru-ca intr'unu obiectu s'au altulu s'au veditu pre de o parte unele si pre de alta parte alte pareri.

Ori câtu de calme séu mulcomitorie aru fi simtiemintele omului binesimtitoriu, carele cauta cá in tóte turbulentiile sa si pastreze sângele celu rece, trebuie celu putienu sa se tema de presupunerea ca „liberalismulu“ intrebuintiatu spre a face presiuni, fia ori in ce cestiuu, este unu feliu de terorismu. Unde se vira tetorismulu inse, fia ne iertatu a né dá espresiuu-ne altei temeri, si adeca, ca acolo numai incape discussiune libera, numai incape convingere libera si e de prisosu si constitutiunismulu iera liberalismulu e numai o caricatura séu o masca.

Ca sa incungiuramu risip'a tempului cu demonstratiuni, din cari sa se arate care este liberalu si care reactionariu aru fi cu multu mai bine sa cugetâmu la diversele datorintie ce le avemu cá inteligentia si in tóte dilele sa ne nisuiemu a inregistrá câte o fapta in interesulu natiunale, fia pre ori ce terenu.

Din unu telegramu aflâmu ca adi va fi consiliu ministerialu in privinti'a sanctiunárii alegerei de Metropolitu si Archiepiscopu, seversite aici in Sibiú in Dumineca trecuta.

Congresulu electivu a avutu luni doue siedintie inainte si dupa média dí. In cea dintâiu s'au verificatu actele spre substernerea intaririi Archiepiscopulu si Metropolitulu nou alesu si in cea de a dou'a s'a statoritu bugetulu congresulu.

Marti a fostu prim'a siedintia a congresulu ordinariu, in carea s'au alesu mai multe comisiuni, cari au sa pregátésca lucráriile pentru siedintiele urmatórie.

Camerile Romaniei suntu convocate prin decretu domnescu pre 15 Novembre in sessiune ordinaria.

Skupcin'a serbésca este convocata pre 8/20 Novembre.

Simpatihie si greutate de care se bucura numele duceului Decazes, ministru de esterne, in opiniunea publica din Franci'a, facuse pre republicani a se silí sa-lu atraga in partea ideiloru loru, promitiendu-i sustienerea loru cându aru formá mai alesu unu nou ministeriu. Departe de a se lasá amagitu de asemenea lingusiri, ducele Decazes a profitatu de ocasiunea deschiderei consiliulu generalu alu departamentulu Gironde, spre a desilusioná prin discursulu seu pre republicanii gambetisti, cari sperau a gási in acestu ministru unu organu alu loru. Dlu Decazes a sustienutu in modu francu septenatulu si a aratatu opiniunea sea ca pâna la espirarea celoru 7 ani ai puteriloru maresialulu Mac-Mahon nu se pôte resólve problem'a formei definitive de guvernul. Câtu pentru organizarea septenatulu prin legi constitutiunale acést'a nu se va face in sensulu cum sperá republicanii gambetisti, cari se pregateau de o proclamare indirecta si definitiva a republicei.

Ne asteptâmu a vedé schimbandu-se limbajulu organeloru gambetiste fatia cu ministrulu Decazes, in urm'a acestei deceptiuni.

Consiliulu federalu germanu elaboréza mai multe proiecte de legi de o noua importantia dupa cum aratâmu si prin revist'a de alalta-ieri. Unele din aceste proiecte au datu nascere la numeróse discussiuni in presa si in particularu. Astfeliu proiectulu pentru transformarea Bancei Prussiei in Banca imperiulu germanu a sulevatu nemultiamiri din partea negutiatoriloru din imperiu.

Miscarea electorala din Itali'a continuá in sensu favorabilu guvernulu actualu. Insi ministri au tienutu discursuri in fati'a alegatoriloru loru. Dupa Minghetti vení rendulu lui Ricotti, si celoru-lalti; dilele din urma fuse ministrulu de esterne Visconti-Venost'a, care pronuncia unu discursu la Tirano, inaintea alegatoriloru.

Se scrie din New-York ca dilele trecute au avutu locu noue agitári si omoruri in Luisian'a cu ocasiunea unei alegerei pentru Congresu. La Jakson au isbucnit conflictu din cari au rezultatu 4 morti intre cetatienii negri. Negrii au facutu patrole spre a se garantá; autoritátiile republicane au cerutu ajutorulu grupelor.

— Unu cutremuru in Guatamal'a a produsu 200 victime.

„L'Italie,“ intr'unu articulu de fondu, considera imprasciarea carlistiloru cá forte apropiata; mai alesu in tempulu iernei ce sosese. Dara se intréba care va fi viitorulu acestei tieri in care republic'a nu s'a pututu fundá, iera monarchi'a a primitu isbiri in tóte chipurile. Ceea ce e mai de temutu este anarchi'a si sfasiáriile ce aru putea reincepe intre cele-lalte partide republicane, indata ce va disparé dinaintea loru inamiculu comunu, carlismulu legitimistu, care le tienca

intr'unu feliu de armistitiu si expectativa.

Din corespondintiele germane si austriace dela fruntari'a Muntenegru-lui resulta din ce in ce mai multu ca macelulu facutu de turci la Podgoriti'a a fostu provocatu de unu faptu de care muntenegrenii nu erau culpabili, si ca acelu tristu masacru a fostu mai multu rezultatulu fanaticismului musulmanu. Iéca in ce termini refera „le Nord“ despre noile informatiuni:

„O corespondintia vienesa a diaru-lui „Koelnische Zeitung“ si o epistola dela fruntari'a Muntenegru-lui cátra „Augsburger Allg. Zeitung“ confirma cu desevarsiere detaliile ce amu datu ieri asupr'a masacrului dela Podgoriti'a. Corespondintele foiei renane mentioneaza acésta curioasa particularitate, ca muntenegrenii nu se potu presentá armati la tergulu dela Podgoriti'a, si ca suntu siliti a depune armele lor la intrarea in orasiu, ceea ce probéza bine ca turcii au masacratu nisce ómeni fara arme si cari nu se puteau aperi; „Koelnische Zeitung“ conchide inca din acésta impregiurare ca individulu care ucisese unu turcu — omoru care a fostu pretestulu — nu putea fi unu muntenegreanu. Corespondentulu „Gazetei de Augsburg“ afirma ca chiaru asasinulu érá unu turcu albanezu, si ca crim'a sea avea de mobilu resbunarea. Cei doi corespondenti aducu omagiu energiei desfasurate de printiulu Nicolae alu Muntenegru-lui si moderatiunei supusiloru sei, gratia caror'a nu s'a facutu nici urma de represalii; dara insista amendoi asupr'a necesitatii de a se pedepsi in graba si in modu esemplariu autorii masacrului, déca voiescu sa calmeze iritatiunea ce domnesce in Muntenegru si sa evite conflicte. Din acestu punctu de vedere, este de regretatu ca guvernulu otomanu n'a admisu pre consulii europeni a luá parte la ancheta; concursulu acestoru agenti aru fi inlesnit lucraarea autoritatiloru turcesci si aru fi grabitu pedepsirea culpabililoru, si aru fi fostu totu de o data o garantia de sinceritate si de justitia pentru muntenegreni.“

Diet'a Ungariei.

Buda-Pest'a 3. Novembre n. 1874. Siedinti'a de astadi a casei reprezentative se deschide de cátra presie-

FEISIGORA.

Mórtea Metropolitului românú Sav'a II Brancoveanu.

(Urmare.)

3. Samuilu Clainu*) dice, ca mai pre urma i s'aru fi taiatu capulu la Jeciu in comitatulu Turdei.

4. Georgiu Brancovicu (fratele Metropolitului**) . . ca aru fi muritu in temnitia.

Patru istorici, patru pareri tare departe un'a de alt'a. Unulu dice ca a moritu între batái; altulu ca scapandu din inchisóre a muritu preste cáti-va ani; alu treilea ca i s'a taiatu capulu la Jaciu; iéra alu patrutea ca a moritu in temnitia; si póte dóra va mai fi si unu alu 5 séu 6-lea, carele ne va descrie mórtea acestui mare Metropolitu in alu 5-le séu alu 6-lea modu — „error varius!“

Nimenea nu póte muri decátu numai in unu modu si in unu locu.

Nu potu avé deci toti dreptu, ci dóra numai unulu. Care este acum acelu unulu?

Cá sa avemu pre acelu unulu, cáru'i sa-i credemu, trebuie sa avemu basa, si nu sa credemu mai multu unui'a decátu celui-laltu, pentru ca ne mai place parerea lui, séu pentru ca

dintele B. Perczel la 10³/₄, óre. Notari: Wächter, Szeniczey, Mihályi, si Beöthy. Pre fotoliurile ministeriali siedu: Bittó Ghyczy, Szapáry, Szende, Trefort si Pauler.

Se cetesce si autentica protocolulu din siedinti'a trecuta.

Presedintele anuncie, ca au sositu: petitiunea comitatului Weissenburg pentru oprirea dieteloru a acelu deputati cari suntu absentii fara concediu; petitiunea comitatului Crasn'a pentru eliberarea preparandistiloru si invetia-toriloru de servitiulu militariu facticu si pentru sistarea institutiunei inspectoriloru scolari. Aceste petitiuni se transpunu la comisiunea petitiunaria.

V. Brogyanyi indrépta cátra ministrulu de comunicatiune o interpretatiune in afacerea amovárei comisariului I Markoth de la lucrárele de regularea fluviului Waag. Interpelatoriulu nu are de a obiectiuná nimica cátra urmatoriulu in postulu celui destituitu, a contelui Désasses, inse cetindu litererele de destituire prin care s'a amovatu susu amintitulu Markoth si in cari se recunosc meritele acestui'a pentru lucrárele conduse de el, nu putem pricepe de locu schimbarea in persóne. Ministrulu e deci cercatú a responde, ca ce motive l'au induplecatu la acésta schimbare.

Interpelatiunea se va dá ministrului respectivu.

L. Horvath substerne raportulu comisiunei centrale relativu la modificatiunile facute de cas'a magnatiloru in proiectulu legei de incompatibilitate

And. Schmauss substerne raportulu comisiunei centrale relativu la modificatiunile facute de cas'a magnatiloru in proiectulu de lege a notariatului.

P. Matuska substerne raportulu comisiunei centrale relativu la modificatiunile facute de cas'a magnatiloru in regulamentul advocatiloru.

Tóte aceste raporturi se voru tipari si impartí între deputati.

Ant. Molnar substerne list'a petitiuniloru resolvite de comisiunea petitiunaria. Acestea se voru pertractá in Sambet'a cea mai de aprópe.

Primulu objectu la ordinea dílei este raportulu comisiunei economice asupr'a bugetului casei pre lun'a trecuta Octobre. Cas'a primesce raportulu. Sum'a respectiva face 83.812 fl.

Dupa acésta se ia la discussiune raportulu comisiunei centrale despre

are unu renume mai mare decátu ceilalti, fiindu ca a scrisu mai multu, séu alte consideratiuni de natur'a acestor'a, ce nu ne indreptatescu a preferi pre unulu si a desconsiderá pre cei-lalti.

Din incurcatur'a acésta vomu poté esi dupa cum amu dísu déca vomu combiná istori'a scrisa cu istori'a orale (tradiitiunea) scrisa in anim'a poporului, si cetita de pre budiele lui. Din combinatiunea acésta vomu ajunge la base — veritas una!

Voiu fi cam ostenciosu póte — in espunerea traditiunei.

Me rogu de scuse!

O voiu insemná pre cátu numai 'mi va fi cu potintia de fidelu.

Asiá:

In tómn'a anului 1862 conveniui cu preotulu betránu gr. cat. din Topliti'a Teodoru Teslovanu. Vorbindu cu acest'a despre castelulu din Jeciu 'mi díse: „Fetulu meu, acel'a e unu locasiu a unei faradelegi mari, e blastematu de Ddieu pentru grozaveni'a ce s'a facutu acolo. De aceea se risipesce. Acolo au omoritu calvinii pre unu vladica romanescu.“

Si in jun'a mea curiositate stáruindu cá sa-mi nareze mai pre largu acésta intemplanu, betránu preotu díse:

„In vremile mai de demultu, cându calvinii aveau tóta poterea in mân'a lor, érá unu vladicu romanescu, anume Sav'a. Calvinii au vrutu sa-lu faca

modificatiunile facute in proiectulu legei electorali de cátra cas'a magnatiloru. Se cetesce acestu raportu dimpreuna cu votulu separatu substernutu la § 5 din partea sectiunei I si V. Comisiunea respinge modificarea propusa de cas'a magnatiloru cu privire la censulu transilvanu, precándu votulu separatu o spriginesce.

Reportatoriulu Ed. Szeniczey recomanda spre acceptare propunerea comisiunei centrale.

Bar. G. Kemény, reprezentantulu votului separatu datu de sectiunea I. analiséza in detaiu deosebirea între censulu electoralu transilvanu dupa cum s'a statoritu la inceputu in proiectulu de lege si dupa cum l'a statoritu cas'a de susu. Oratorulu citéza emise si date numeróse spre a argumentá, ca trebuie sa se compute si adausulu contributiunei de pamentu pentru a poté statori adevératulu censu de contributiune pentru Transilvani'a si la alegerile de pâna acum s'a purcesu totu in acestu intielesu. Novel'a electorale nu voiesce sa faca schimbári radicali si in motivarea ei se dice ca pâna ce nu se voru introduce legile de reforma a contributiunei nu va poté urmá nice o modificare si unitate in censu si totusi s'a micusioratu tare censulu pentru Transilvani'a si s'a facutu o schimbare radicale in trensulu contr'a intentiunei fundamentale a legei. Oratorulu citéza mai departe unu siru de cifre dupa o conscriptiune facuta in diversele comitate din Transilvani'a, din caré vrea sa deduca, ca totu déun'a s'a computatu si adausulu contributiunei de pamentu. Contr'a rezultateloru unei conscriptiuni ce s'au facutu de curendu in diverse comitate din Transilvani'a cari rezultate s'au publicatu in „Pesti Napló“ si „Pest. LL.“ oratorulu aduce inainte, ca acele date suntu bine grupate, dara nu suntu folosite cu conscientiositate si rigóre, asiá incátu rezultatulu lor nu se póte considerá de decisivu. Oratorulu se demite intr'o esaminare detaiata a cifreloru singuratece si se nesuesce a argumentá, ca consecuintiele deduse din acele date nu suntu adevérate. Sa insemneze innoirea, termina oratorulu, pentru Transilvani'a unu votu de neincredere? Sa cugete fia-care, ca ce intrebare momentósa ne stá inainte si sa aduca sentinti'a fara patima. Oratorulu

calvinu cu ori-ce pretiu. Sav'a a avutu multa credintia si n'a vrutu cu nici unu chipu sa se faca calvinu, de-si l'au imbiatu cu bani nenumerati si cu câte tóte. Déca au vediatu ca cu bun'a nu o potu scóte la cale incepura cu chinuri si batái, bagandu-lu aci*) in temnitia. Ací l'au chinuitu feliu si forma, lu scotea in díle de tergu si-lu batea cu vine de bou, si totu-déun'a lu intrebau, ca vrea sa se faca calvinu si sa fia in cinstea de mai inainte? Sav'a rabdá si tacea, si déca dícea ce-va, dícea din s. scriptura.

De aici lu dusera la Vinti, unde lu chinuira totu asemenea. Pre urma cum s'a intemplanu cum nu, scie Ddieu, Vladiculu Sav'a scapá, din temnitia dela Vinti si o luá pre Muresiu in susu, bagséma sa tréca in Moldov'a.

Cu tóte ca érá betránu si nepotinciosu, si pre lângá aceea slabitu prin chinuri si batái, elu mergea pre josu cu capulu golu si cargi'a a mâna.

Cându a ajunsu in Sz.-Regen baronulu Kemény din Jeciu 'lu prinse 'lu duse in castelulu seu, unde lu tienú câte-va díle, bagsém'a cu cercári cá sa-lu faca calvinu. Pre urma dupa câte-va díle baronulu fára de lege poruncí sa-lu lege fedelesiu*) si de pre ferést'a castelului lu aruncá pre pra-

*) Loculu nostru de conversare érá Blasiulu.

**) Cu mânilé si piciórele aduse la spate.

recomenda votulu separatu spre acceptare.

Ministrulu de interne contele Szapáry combate parerile antevorbitoriului si pledéza pentru propunerea comisiunei.

In urma Cas'a votéza cu 94 contr'a 67 voturi respingerea modificatiunei si sustinerea testului originalu. Majoritatea acésta se compunea din guvernulu, o minoritate deakista si din partidele opositionali, cari au votatu aprópe cu unanimitate cu regimulu. Opositione salutá acestu resultatulu cu eljén-uri entusiastice.

Dupa votare parasí partea cea mai mare dintre deakisti sal'a si sunetulu aparatului telegraficu nu mai érá in stare de a-i aduce din coridoru in numeru corespondentoriu. De aci provení, ca se acceptá propunerea principiale a lui Simonyi. Lucrulu stá astfelu: Cas'a magnatiloru a votatu la § 12 alu novelei electorali, care tractéza despre casurile de eschidere a alegatoriloru, modificarea, ca cei condamnati la perderea dreptului de alegere si falimentatii, déca intr'aceea voru dovedí prin documente judicatoresci ca si-au luat pedéps'a, respective ca s'a radicatú concursulu, sa fia primiti intr'o lista separata si sa se admita deocamdata la alegere. La acésta mai facú Simonyi propunerea de aditamentu, cá sa se dee asemenea favoru si acelu'a, cari nu s'au primiti in listele electorali permanente din cauza, ca n'au corespunsu indatorirei de a solvi contributiunea, si adeca la casu cându voru dovedí inaintea comisiunei electorali, eventualminte inaintea presiedintelui electoralu, prin carticic'a de contributiune, ca si-au solvit darea. Cas'a mai votá pre langa modificatiunea casei si aditamentulu lui Simonyi.

Acésta fu o victoria a opositionei — partid'a deakista se preumblá renitenta prin coridoru.

Si a trei'a óra invinse opositione si acésta se intimplá la modificatiunea casei magnatiloru, la care s'a alaturatu sectiunea centrale, conformu cárei'a pâna cându codicele penalu va face dispusetiuni — se voru eschide toti aceia dela alegere, cari suntu vinovati de o crima infamatoria. Aico se reflecta din partea opositionei, ca atari dispusetiuni se tienu de codicele penalu si nu se potu face numai asiá.

Teleszky atrase atentiunea casei si

pasti'a cea cumplita in josu. Nefericitul vladicu se rostogoli cá unu bolovanu pâna in matc'a muresiului, unde se confundá sí-si aflá momentulu.

Acésta este fára de legea ce s'a facutu in castelulu din Jeciu, pre carea mi-a spus'o mosiulu meu, pre cându eramu copilu, si unu preotu betránu, pre care abiá lu tienu minte.

Dupa cum-mi nará betránu preotu Teslovanu, care e mortu, totu astfelu 'mi spuse si fiulu seu preotulu Ioanu acest'a tragedia pre cându treceam odata pre lângá Ieciu in lun'a Decembre 1868, si in anulu 1873, 10 Aprile venindu ambii de cátra Sabiu. Acestu d. preotu este in viatia, si e rogatu a se declará in sensulu adevérului.

Unu economu betránu, aprópe de 100 de ani, carele muri in 1873, asiá numitu Petrisianulu din Rip'a de josu, vorbindu cu densulu in. 1870 despre bar. Kemény din Ieciu, — 'mi díse: „Dicu unii ómeni nepriceputi ca vremile mai de demultu au fostu mai bune cá estea de acum, dara n'au dreptu.“

Hei! numai eu câte rele amu apucatu! Póte ca vremile de mai nainte o fostu mai bune pentru ómenii cei rei, dara pentru cei de tréba nu!

Noi prostii,*) n'aveamu atát'a pretiu cátu au boii nostri acum'a, si

**) Sub nume de prosti poporulu intielege, ómeni de rendu, necaturari.

*) Vechi'a Metropolia p. 79 80.

**) Speranti'a Nr. 19 din 1869.

asupr'a proiectului penalu substernutu de ministrulu de justitia intr'una din sedintiele trecute. In acelu proiectu se cuprindu dispușetiuni ce stau la culmea sciintiei moderne cu referintia la momentul in cestiune. Majoritatea respinge in urm'a acestoru argumentari modificatiunea casei de susu.

Legea electorale va merge iera in cass'a magnatiloru spre a se luá de nou la desbatere.

Situatiunea politica a imperiului germanu.

Su acestu titlu, „Frankfurter Zeitung“ publica unu articlu care va fi cetitu de siguru cu unu mare interesu. Acest'a este tabloulu unui ansamblu trasu de o mâna sigura si putienu banuita. Noi nu declarâmu numai decátu cá ale nôstre tôte doctrinele si tôte apreciarile ce elu contine. Amu avé ore-care reserve de facutu asupr'a unor'a diñ ele. Tabloulu inse, in întregulu lui, ni s'a parutu ca merita sa fia reproducu: elu cuprinde intr'unu cadru restrinsu cauzele marirei imperiului germanu si in acelasi tempu simptomele decadintiei sele.

Eata articulu:

„Metternich si eu, amu duce-o pe spinare!“ dicea dlu Genz, intr'o di cându voiá sa se linistésca pre sinesi, vedindu crapaturile edificiului sântei aliantie claditu pentru vecinicie. Nu scimu, déca asemenea gânduri au venit si in capulu dlui de Bismark, de cându inimicii imperiului, cari nu se gaseau mai întâiu decátu in fundulu socialismului si alu ultramontanismului, s'au aretatu asemenea, prin casulu dlui d'Arnim, si in capulu aristocratiei si alu administratiunei.

Nu este de tagaduitu, ca noulu imperiu este potinte cum elu n'a fostu nici odata; fára indoiéla, aru fi o nebunia sa pretinda cine-va sa restórne oper'a evenimentelorú din 1866, 70 si 71. Sa esaminâmu inse situatiunea, sa studiâmu forti'a reale a imperiului, cáci este trebuintia sa nu ne insielâmu.

Cu tóta puterea cea colosala a imperiului germanu, nu esista unu statutu care sa-i fia in adeveru simpaticu, nici unulu pre care aru puté sa conteze la unu casu de nenorocire. Russi'a parea ca va fi unu spriginu inebranabilu, celu putienu pre tempulu cátu va trái imperatorele actu-

diu me miru cum mai suntemu si cum suntemu!

Astfelu me introduse mosnégulu venerabilu in traditiunea ce urméza, apoi continuá.

„Pre cându eramu baetanu spuneau betráni cu unu stramosiu de a lui Chimini'a (Kemeny) acestui'a a omoritu pre unu vladica românescu, pentru ca n'a vrutu sa se faca unitu.“

Pre vladic'a acél'a, dice ca sa-lu fi chiamatu Savu, si ca erá betránu cátu véculu. Chimini'a, spuneau ca erá pre atunci mai mare preste ceilalti domni, cumu-i unu solgabirau preste prosti si preste biraie. Domni au vrutu sa faca pre vladic'a unitu cá apoi sa se faca si prostimea, dara vladic'a n'a vrutu, si pentru aceea l'au prinsu si l'au dusu la Chimini'a cá sa-lu judece. Chimini'a l'a legatu busdugu*) si pre ferést'a cetatiei*) lu aruncá de a dur'a pre cósta la vale oblu in Muresiu, — ca pâna mai anu Muresiulu curgea chiaru pre sub cóst'a cetatiei, de socoteai ca vrea sa sape sub dens'a si se o aduca in matca.

Dupa ce l'a aruncatu in Muresiu, a poruncitu strasnicu se nu indrasnéscá cine-va a scóte pre vladic'a de acolo, ca-i vai de sufletulu lui.

(Va urmá)

****) A legá busdugu este analogu cu a legá fedesiu, ad. cu mânilé si picioréle la spate.

*) Cetate in gur'a poporului este „castelu.“

alu. Ei bine! la întâi'a incercare tiarulu a refusatú sa acorde aliatului seu o mica satisfactiune in cestiunea recunoscerei lui Serrano; ce-va mai multu, elu facú cá refasulu seu sa fia urmatu de publicarea unei corespondintie cu don Carlos, demonstratiune cu atátu mai neplacuta, cu cátu esistintia a acestoru scrisori fusese tagaduita de cátra pres'a oficiósa din Berlinu. Nici nu este posibilu cá sa nu scie cine-va ca politic'a Russiei pre tempulu resbelului Franciei nu erá expresiunea unui simtiementu platonicu, ci din contra, rezultatulu calculeloru celoru mai interesate. Erá calea cea mai usióra cá sa ajunga, fára resbelu, fára silintie si fára periclu, la desfiintierea tractatului dela Parisu din 1856. Politic'a acést'a a Russiei a avutu unu alu doilea avantaju forte preciosu. Prin anesarea Alsasului-Lorenei, Germani'a si-a facutu din Franci'a unu inamicu permanentu si neimpacutu, care, in tempuri critice, va tiené celu putienu in esiecu jumetate din fortiele germane. Russi'a este dara siguru, in casu de conflictu cu imperiulu germanu, sa gasésca in Franci'a unu aliatu gat'a pentru lupta. Cabinetulu din St. Petersburg a dobenditu amendóue aceste mari avantagie: elu a dobenditu tôte avantagiele care resulta din aliantia sea cu Prussi'a; se voru nasce inse si alte avantagie care voru succede celoru vechi: Russi'a va cáutá acum pre cátu ii va fi in puterea sea, sa impedece desvoltarea flotei germane; ea nu va permite cá Germani'a sa domine Baltic'a si sa aiba cheile.

Cum stâmu cu cele-lalte puteri mari? Austri'a care are necesitate de pace, se va pazi de a se aruncá intr'unu resbelu, in profitulu unui statutu care i-a datu loviturile cele teribile din 1866.

Angli'a, totu atátu de pacifica, arunca o privire necajiciósa asupr'a portului dela Kiel, si n'a renuniatu la nici un'a din simpatihiele sele pentru Danemarc'a. In fine Itali'a aspirá la posesiunea Tirolului meridionalu si a Triestului, ea scie inse ca nu este Prussi'a care dispune de ele; ea n'a uitatu Custozza si Liss'a, si nu se va certá cu Franci'a, aliat'a sea naturale, spre a veni in ajutoriulu imperiului germanu. Din tôte puterile cele mari nu remane dara decátu Statele-Unite, care, afara de rapórtele loru amicale cu Russi'a, suntu agasate de dorintia manifestata de cátra cabinetulu din Berlinu de a dobândi o colonia in Americ'a si care nu se jenéza sa invóce doctrin'a lui Monroe fatia cu Germani'a.

Tabloulu nu este mai favorabilu, nici chiaru déca ne întórcemu privirile in partea statelorú de mijlocu si mici. Danemarc'a aru fi primitu faptulu implinitu in schimbulu unei concesiuni relativamente modeste, cáci nimenea nu se mai gandesce acum a recuceri totalitatea celoru dóue ducate ale Elbei. Din momentul inse cându Germani'a lasá in suspensiune esecutarea angagiamentelorú tractatului dela Nikolsburg, ea incuragiazá pre danezi sa tirigiasca si ei afacerea, si sa rabde pâna in diu'a apropiata séu departata cându Germani'a va fi in incurcaturu. Alaturi cu dens'a se tienu Svedi'a si Norvegi'a. Trei state suntu dara interesate in cestiune, si fortiele loru adunate nu aru fi de lepadatu la unu tempu datu. Ce-va mai multu, Danemarc'a se spriginia pre Russi'a si posedá simpatihiele Angliei si ale Franciei. Alte dóue state, Oland'a si Belgia se temu intr'atát'a de o sporire a puterei Germaniei, incátu in nisce tempi critici nu s'aru grabi nici de cum cá sa-i vina intr'ajutoriu.

Acést'a este situatiunea esterióra. Care este inse cea interióra?

Ne tienendu nici o séma de atasimentulu care esista in Hanover'a pentru famili'a regale cea caduuta si pentru socialismu, mai este ducatulú de Posen. Schleswigulu de Nordu, Al-

sasulu-Loren'a (vai! Beneti'a nóstra!), este in fine lupt'a cea de plansu cu catolicismulu care pune pre guvernulu in necesitate sa combata simtiementele unei treimi din populatiunea imperiului. Noi credemu cá puterea unui statutu se mesura dapa gradulu de satisfactiune interióra alu întregi natiuni. Sa nu insistâmu inse asupr'a acestui punctu.

O mare incertitudine despre viitoriu dominá regiunile nôstre industriale; celu mai micu punctu negru la orizontu provóca neliniscu de resbelu, intocmai cá si in tempulu lui Napoleonu I. Se mai intempla inca si casuri uricióse, cá acél'a alu dlui d'Arnim. Directamente nu va resultá nimic'a, dara nu este mai putienu siguru ca acést'a este o simptome caracteristica.

Acést'a nu este o situatiune sanatósa.

Ce este de facutu? Relatiunile esterióre din nenorocire nu se modificá indata si pre dintregulu, dupa dorintiele nôstre; si cu atátu mai imperiósa este dorintia de pace in intru. Ni se va obiectá póte: Este posibilu acést'a, fára cá sa se injósésca puterea guvernamentale in fatia pretensiuniloru ultramontanismului? Si noi vomu respunde fára a hesitá: Acést'a este de siguru posibilu; este de ajunsu numai cá guvernulu sa se decida sa urmarésca solutiunea prin mijlocirea libertátiei, iera nu prin mesuri politienesci si prin legi esceptionale.

Totu astfelu este fatia si cu cestiunea cea dificila sociale. Nu vomu dice decátu dóue cuvinte asupr'a celei mai ardiétorie din aceste cestiuni. Lupt'a religiósa, acést'a pretinsa „lupta civilisatrice“, a tienutu destulu de multu cá sa probeze ca nu va ajunge la scopulu ce-lu urmaresce pre calea pre care a apucatu. Fia-care sesiune parlamentaria produce nóue legi esceptionale, care probéza necontentitu necesitatea de a face si altele. In vanu se reclama contr'a ignorantiei, bigotismului si fanatismului. Ceea ce s'a vedutu din lupta n'a fostu decátu rezultatulu educatiunei poporului, a unei educatiuni pre care cu premeditare, guvernulu o deduse bisericei. Puterea laica nu admite alta organizatiune pentru scóla si pentru educatiune. Si acum statulu se mira si se plange ca masele nu stergu de adi pâna mâne din consciintiele loru totu ceea ce s'a pusu in ele in cursulu atátoru ani si ca nu-si intorcu forurile loru interióre cá pre o manusia, dupa ordinulu guvernului!

Progresele sciintieloru naturale respandisera prin tété clasele societátiei unu indiferentismu crescendu contr'a doctrineloru confessiunismului. Esperienti'a ne-a aretatu din contr'a ca lupt'a contr'a ierarhiei catolice, Cultur-Kampf, n'a avutu de resultatu decátu renascerea si reinsufletirea fanatismului si intolerantia pasiuniloru contr'a cáror'a sermanulu „vechiu catolicismu“ este absolutamente impotinte, cu tôte privilegiurile cu care-lu impresóra.

Déca voru dara sa iésa din impasulu in care se afla, nu este decátu o esire, un'a singura: Complect'a separatiune a statului si bisericei, si prin urmare a scólei si bisericei.

„Le Siécle.“

Despre Romani'a.

Diurnalistic'a européna se ocupa de unu tempu incóce seriosu cu Romani'a. In cele urmatórie reproducemu dupa Pressa din „Le Constitutionnel.“

Iéta ce dice acestu organu:

„Se spune, de cátu-va tempu, ca Romani'a voiesce a se declará tiér'a independenta, sfaramându legaturile cari o unescu cu Turci'a. Ce-va mai multu, din raporturile de cordialitate ce esista intre poporulu românú si celu serbu, din relatiunile de buna

vecinatate pre cari printii celoru dóue tieri le-au stabilitu între ei, s'a voitu a se conchide ca Romani'a si Serbi'a a incheiatu o aliantia ofensiva, cu intentiunea de a pune focu orientului si a mosceni ele pre „omulu bolnavu.“

„Amu espusu in mai multe renduri, in acestu diariu, evenimentele si situatiunea tieriloru dunarene, si déca lectorulu voiesce a-si aduce aminte de ceea ce amu dísu in asta privintia, ne va fi lesne a demonstrá ca sgomotele mentionate mai susu suntu cu totul neintemeiate. Si mai întâiu ce interesu practicú aru avé Romani'a cá sa turbure pacea lunei si sa se separe cu violintia de Turci'a. In momentul de facia ea este o tiéra independenta, cu cea mai mare parte din atributele suveranitatiei. Nu prea vedemu ce aru avea de cáscigatu dintr'o ruptura cu Turci'a. Fára indoiéla, in mai multe renduri Turci'a, reu consiliata, in locu de a recauté amiciti'a poporului românú, a crediutu de datoria sa se opuna desvoltării si reformelorú sele. Dara románii totu-déun'a au avutu speranti'a de a asceptá si de a sperá; in cele mai rele díle din istoria loru, ei n'au perdutu confiantia in ei insisi si in justiti'a lunei civilisate. Grati'a acestei bune atitudini, neintielegerile cu Pórt'a au fostu aplanate fára sgomotu, fára a se atinge pacea lunei si totu-déun'a in favórea drepturiloru loru legitime.

Iéta astadi unu nouu punctu negru, cum se dice, par'ca apare la orizontulu politicu alu celoru dóue state. Toti cei cari au urmatu cestiunile de politica generale cunoscú cele patru capitulatiuni incheiate odinióra între suveranii moldo-valachi si sultani. Aceste capitulatiuni proclama pre Romani'a si Moldov'a cá state independente, ele le recunoscú unu teroriu cu totulu deosebitu de imperiulu otomanu, le garantéza o autonomia absoluta, adeca dreptulu de a-si dá tôte legile de dreptu privatu si publicu; ele le asigura dreptulu de a alege, dupa cum intielegu ei, pre printii loru domnitori pre cari sultani suntu tienuti a-i recunósce fára opositiune; ele le mai asigura inca dreptulu de a incheiá tractate, precum si dreptulu de pace si de resbelu si fára sa aiba a dá séma sublimei Pórti de actele loru; ele le garantéza, intr'unu cuventu, tôte drepturile de suveranitate interióra si esterióra.

„Aceste conventiuni sinalagmatico demonstrá pâna la eviden tiacomplect'a suveranitate a principatelorú, probându totu odata — cum forte bine dice memoriulu adunării valache din 1857 — ca principatele n'au tractatu cu Pórt'a si n'au cerutu protectiunea sea de cátu pentru a garantá mai bine suveranitatea loru. Resulta forte naturalu din acestea ca relatiunile Romani'e nu potú fi regulate de cátu prin conventiuni directe cu cele-lalte state. Ne putemu dara intrebá astadi, pentru ce Turci'a s'aru formalisá cându románii revindeca dreptulu de a regulá in libertate raporturile loru comerciali prin conventiuni cu statele vecine.“

„Cine uséza de dreptulu seu nu leséza pre nimeni“ este unu principiu de dreptu internatiunалу cá si de dreptu privatu.

Pórt'a, e adeveratu, opune guvernului din Bucuresci propriele sele tractate de comerciu, in cari se afla clausul'a ca aceste tractate voru fi aplicabile si principatelorú. Dara acést'a trasatura de condeiu a cancelariei otomane e de ajunsu ore cá sa anuleze unu dreptu vechiu si formalu, inscrišu in tôte capitulatiunile turco-române, recunoscutu si proclamatu in mai multe renduri de sultani, totu-déun'a respectatu de Europ'a cu care románii au incheiatu numeróse tractate si conventiuni? O asemenea doctrina aru fi contraria credintiei angajamentelorú internatiunali. VEDIENDU inse ca argumentulu nu este cátu-si de pucinu favorabilu pretentiuniloru sele, Pórt'a

a cercatu sa puna in indoiela chiaru autenticitatea capitulatiunilor române; sistemu speciosu, deca aru fi astfelu. Validitatea capitulatiunilor intereséza pre sublim'a Pórt'a numai pucinu câtu si pre români, căci ele constitue singurul titlu alu Turciei in ceea ce privesce plat'a tributului, pre căta vreme pentru români ele nu suntu singurul titlu ce potu invocá in spriginulu drepturilor lor de suveranitate. El de ajunsu a studiá istoria seculorului trecute spre a demonstrá ca nici odata turcii n'au cuceritu cu armele principatele dunarene.

Pre lánge acestea, nici nu e de trebuinta a ne urcá asiá susu in istoria spre a probá validitatea capitulatiunilor. Ele au fostu citate de însesi Pórt'a in tractatul dela Adrianopoli. Textulu lor e inscriu si in mai multe hati-sierifuri. Mai multu inca, in tractatele sele cu Russia, Turcia recunósce independintia teritoriului român, declaratu cu totul deosebitu de teritoriulu turcu. Acelasi faptu e recunoscutu de Pórt'a la conferintiele din Parisu, cându cere cá delta' Dunarei sa se anecheze la teritoriulu imperiului iera nu la alu Moldovei; in fine, in circular'a sea din Iulie, 1856, Pórt'a dice ca Europ'a n'a recunoscutu pâna atunci principatele cá parte integranta din imperiulu otomanu.

Cátu despre dreptulu specialu alu Romaniei de a regulá in libertate relatiunile sele comerciale cu cele-lalte state, ea lu a exercitatu totu-déun'a. Ea a incheiatu mai multe tractate politice si de comerci cu Khanii Tatariloru, cu printii Ardealului, cu regii Ungariei, cu regii Poloniei si imperatii Germaniei, si, in tempii moderni, cu mai multe din puterile garante. Ea a incheiatu cu Engliera, in 1588, unu tractatu de comerci; cu Russia, tractate de aliantia in 1710 si 1711; cu Austria mai multe conventiuni, din cari cele mai importante suntu: conventiunea de estraditiune din 1843, si aceea pentru junctiunea drumurilor de feru din 1874. Si, in tóte aceste casuri, Pórt'a nu numai ca n'a reclamatu contr'a acestoru acte de adeverata suveranitate, dara vedemu ca in 1588 insasi Pórt'a recomanda pre ambadorulu reginei Elisabet'a a Englierei suveranulu Moldaviei. Sa amintimu, cu acésta ocaziune, ca in textulu originalu a tractatului turcorussu dela Kuciuc-Kainargi, din 1774, suveranii Moldovei si Valachiei suntu numiti: „sovrani de due principati.“ Sa adaogámu in fine ca in negociárilu pentru pacea dela Carlovitz, in 1699, sublim'a Pórt'a a recunoscutu deplin'a independintia a principatelor. Căci, la exigentiele pártiloru contractante, Austria si Poloni'a, dintre cari cea dintâiu cerea intinderea teritoriului seu pâna la Dunare, pre cându cea de a dou'a cerea Moldov'a, Pórt'a respunse „ca ea nu putea sa instraineze nimicu“ „din aceste teritorii, cari nu fusese cucerite cu sabi'a, si cari, prin urmare, erau libere.“ De atunci Austria a recunoscutu si ea acésta conditiune a principatelor, pre cându se negociá pentru pacea dela Passarovitz (1718) si cându ea repetá cererea de cedare a Moldovei si Valachiei motivând'o pre acést'a „ca Pórt'a otomana nu erá de cátu protectórea iera nu suveran'a acestoru doue principate.“

Astfelu, dupa testulu capitulatiunilor, cá si dupa antecedentiele istorice, Romania constitue unu statu suveranu si prin urmare liberu de a regulá, fara vre-o ingerentia din partea Turciei, relatiunile sele de comerci cu cele-lalte state. Turcia nu va putea gási nicairu o renunciare expresa seu tacita a Românilor la exercitiulu acestui dreptu, si de acestu dreptu, Romania uséza astadi.

Astfelu fiindu situatiunea, in ceea ce privesce tractatele de comerci, se póte sperá ca marele puteri cari au

garantatu autonomi'a Romaniei voru binevoi sa sprijine drepturile sele pre langa cabinetulu din Constantinopole, si ca acést'a petruindu-se de legitimitatea reclamatiunilor române, in cele din urma nu se va mai opune cá români sa reguleze directu cu cine suntu in dreptu interesele lor comerciale.

Pre de alta parte, conduit'a guvernului din Bucuresci, in ceea ce privesce fidelitatea sea pentru capitulatiunile cari léga pre Romania de sublim'a Pórt'a, este cu totul corecta si leale. Din câte aflámu, resulta ca nimenea nu se gandeste in Principate a turburá liniscea Orientului nici ordinea de lucruri stabilita, bine intielesu ca, din parte-le, ómeni de statu dela Constantinopole, trebuie sa recunósca in fine ca Romania e o tíera independenta si autonoma, avendu dreptulu de a se administrá cum intielege ea si de a regulá in libertate afacerile cari o privescu.

De lánge All'a-Iul'a in Octobrie 1874.

Cetindu in numerulu 70 a. c. alu „Telegrafulu Rom.“ unu articlu din Bradu Zarandu scriu de dlu prof gim. Georgiu Parau, me luá o nelinisee, si cu atátu mai tare, căci recuetându la multe fapte implinite, acelea 'mi demonstrara in unele laturi chiaru contrariulu asertiuniloru séu sorgintiloru de ingrigire si temere a d-sele.

Dlu corespondinte indata la inceputulu articlului seu se légana pre valurile multilaterale a „materialului discutaveru“; le insira pre tóte si desirându-le iera, cá unulu carele se tiene póte de tagm'a preotiesca se apuca de cele spirituale, si anume de biserica si administratorii ei. Dupa ce face definitiunea biserice, aretandu, ca prin trens'a intielege pre administratorii ei, vorbesce despre preotimea din timpurile vechi, cum adeca aceea preotime fórté putienu pregatita au facutu natiunei române „servitiile cele mai mari“, cum mai departe religiunea si natiunitatea prin mai multi seculi „plini de vicisitudini“ ni s'au pastratu mai numai priu preotime; si acést'a au potutu sa infrunte cursele inimice, si sa conduca pre fiii sei suflatesci intracolo, cá sa remána fideli si adicti biserice si natiunei lor, si totu de odata aréta si modulu prin care a potutu preotimea vechia face acele servitiuri bis. si natiunei. —

Fatia cu „modulu“ vreau sa aducu aminte dlui corespondinte ca: nu numai „reverintia, pietatea seu dóra increderea“ ce au nutritu poporulu romanu fatia cu fetiele bisericesci, bá chiaru nici singura „credintia cea firma, religiositatea si moralitatea“ n'au fostu si nici ca aru fi potutu fi singurii motori, cari sa opugnedie calamitátele si periclele ce amenintiau pre acelea tempuri natiunea si biserica romána! — Dovéda la acést'a ca natiunea in timpurile trecute — si perdú pre cei mai bravi fii ai sei, — iera biserica fu atátu de tare insielata, incátu se desbiná in doue confessiuni, care desbinare fú isvorulu mai a tuturor releror cari de atunci incóce bantú si bantue astadi in unu gradu mare natiunea insasi; ci pre lánge „motorii“ enumerati de dlu corespondinte, preotimea nóstra din trecutu simpla si fara sciintia — si avú meritulu de a face natiunei si bisericei acelea servitiuri ajutate de tristele si totusi norocósele impregiurári, intre cari se aflau acelea, si anume: catolicismulu de o parte, reformatiunea seu protestantismulu pre de alta parte luptau intre sine cá sa smulga pre románu dela credintia sea cea vechia, si sa-lu unésca cu sine; resultatulu fú dupa proverbiulu: „inter duos litigantes tertius gaudet, — căci catolicismulu magulí pre románu cu unele donatiuni si favoruri neinsemnate, ba

tramise si din fii natiunei române pre unii sa studiedie pre la facultáti mai indepartate dupa ce i trase la unire. —

Protestantismulu de alta parte ne traduse cartile bisericesci in limb'a nóstra, toti cu intentiunea de a ne trage la ei; dara intr'aceea tempurile resbóielor si a frecáriloru intre regi si principi, cari numai incetau le mai dedeau si de lucru adversariloru nostri, incátu mai uitându-si ei pre câte unu momentu de planulu celu infernalu, mai cu tempu slabindu-le puterea cându la unulu cându la altulu, nu posedeau spre norocirea nóstra destula seriozitate in esecutarea aceluia, si asiá románu cu biet'a sea preotime — si potea vedea de credintia si rogaciunea sea. —

Catu insa fatia cu impregiurarea ca: vocea cea farmecatória si sánta a preotimei din trecutu astadi numai póte strabate la inimele crestiniloru, si a perdutu farmeculu etc.“ amintescu dlui coresp. ca si aceea voce a preotimei vechi inaintea crestiniloru de pe atunci iera timpulu o a ajutat; precum singuru dice, ca in trecutu erau timpurile ne liniscite si inimicii poporului nostru la culme cu cursele si apesárile lor, — dá! intr'adeveru timpuri negre, cu lupte continue incatu bietulu tieranu nici nu mai sciá unde sa-si mai mute cas'a pe dealuri, intre paraie ori sa se duca in intunereculu poduriloru cá sa nu-si mai verse sângele pentru ambitiunea si de multe ori tiranismulu strainiloru. —

Si óre ce avea bietulu romanu sa faca in acelea impregiurári? — Oftá si se rogá lui Ddieu sa-lu mai scape si pe elu de nevoi! Iata unu motivu tare, o circumstantia carea radicá vocea preotimei la valórea ce i-o atribue dlu coresp. si carea a si avutu.

Vedi bine in acelea timpuri nici coruptiunea nu si a potutu intinde radecini, pentru-ca scimu ca coruptiunei i trebue timpulu liniscitu si liberalu, cá si buruienii cá sa se estinda. —

Dar' apoi cautandu bine la timpulu de adi, la spiritulu celu liberu, la inaintarea in cultura cu, si fara sistemu si comparandu-lu cu timpurile trecute, deca ne vomu uitá la tóte schimbárilu bune ori false, dieu nu ne vomu mirá de tactic'a popórelor presté totu si in specie de tactic'a popórelor romanu de adi, care a inceputu a se simti descatusiatu si liberu. Singuru poporulu se pare ca simte ca au sburatu timpurile bigotismului si cautandu la superiorií sei, si vedindu ca si elu e recunoscutu legalminte de cetatianu cu aceia si cu tóte celelalte popóre portandu de asemenea greutátele tierei, e respectata si asigurata de cátra lege si personalitatea si proprietatea lui, vedindu tóte aceste aru inaintá bucurosu, dar' calea spre inaintarea lui inca nu e din destulu pregatita. Nu! caci pe lánge nefavorulu timpului in producte mai lipsese si instructiunea convenita. Ast'a desi cam cu sfiala dar' trebue sa o recunóschemu, pentruca instructiunea ce se da in scólele de pe sate in locu de a luminá poporulu, pe multe locuri mai multu lu strica. — Amu auditu in mai multe comune jalbindu-se poporulu ca: de vro cátiva ani totu platescu la bani la dascali si totu nu s'au alesu baremu cu unu copilu care sa scie ceva, si sum siguru ca in cele mai multe comune lucru sta asiá, in Zarandu insa totusi astfelu de casuri suntu acum mai rare. — Apoi mai adauge dle coresp. si impregiurarea ca poporulu nostru avendu a suportá atatea greutáti publice, de multe ori se nacajesse, injura si-si uita si de pop'a si de biserica. — (va urma).

Varietáti.

* * * Escelentia Sea dlu ministru Georgiu Bartal, cu ocaziunea caletoriei sele prin

districtulu Cetatiei de pétra (Kövár) a daruitu pre sém'a scólei gr. or. din Secatur'a 50 fl. v. a. pentru cari, in numele comunei bisericesci, se aduce de cátra parochulu nostru de acolo Basiliu Buzura inaltulu daruitoriu cea mai profunda multiamita publica.

* * * Adunare scaunale se va tiené in Sabiu Joi in 12 Novembre. Intre agendele acestei adunári este si alegerea deputatorulu la conflussulu universitáti.

* * * Comunicatiunea directa intre Vien'a si Constantinopole. Ni se comunica, ca septemán'a trecuta a avutu locu in Bucuresci o conferintia pentru infintiarea unui serviciu directu pentru persóne si marfuri intre Vien'a si Constantinopole via Crocovi'a-Lemberg. Romanu-Bucuresci, indata ce navigatiunea vapórelor accelerate pre Dunare va incetá, pre tempulu de ierna. La acésta conferintia au luat parte delegatii tuturor drumurilor de feru interesate, precum si doi reprezentanti ai cáilor ferate turcesci. Conventiunea s'a incheiatu dejá sub reserv'a aprobarei directiuniloru respective: Prin infintiarea acestui serviciu spre a face concurentia comunicatiunei dejá esistente, Vien'a Podvolocysca-Odessa-Constantinopole.

* * * Datoriile Russiei. Eata unu estrasu alu „Revistei financiare“: La 1 Ianuariu 1875, datoriile imperiului rusu, se voru urcá la: 93,553,000 fl. holland, 87,326,388 lire sterlingi si 927,985,000 ruble, se intielege deca prin nise intemplári neprevédute acestu tablou nu se va schimbá.

Raportu comerciale.

Sabiu 6 Novembre n. Grán 4 fl. 87 xr. frumosu, 4 fl. 53 xr. mestecatu, 4 fl. 20 xr. cualit. infer.; secar'a 3 fl. 40 xr. pâna 3 fl. —; — orzu fl. 3; ovesu 1 fl. 53 pâna 1 fl. 80 xr.; cucuruzu (porumbu) 2 fl. 93 xr.; cartofi 1 fl. 8 xr. galét'a austriaca.

Cânep'a — fl. maj'a.

Linte 6 fl. — xr.; mazarea 6 fl. — xr., Fasolea 6 fl. 67 xr.

Fenu legatu — fl. 85, nelegatu — fl. 80 xr., paie lungi 60 xr., scurte 50 xr. maj'a.

Lenne de focu 8—9 fl. stang. austr.

Carnea de vita 18—20 cr. p., de porc 28 xr. Unsórea 79 xr. pâna la 1 fl. 20 cup'a.

Burs'a de Vien'a.

Din 25 Octomvie (6 Nov.) 1874.

Metalicele 5%	70 35
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	74 35
Imprumutulu de statu din 1860...	110 —
Actiuni de banca	989 —
Actiuni de creditu	237 75
London	109 85
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	78 —
„ „ „ Temisiorene	77 25
„ „ „ Ardelenesci	74 75
„ „ „ Croato-slavone	79 50
Argintu	104 25
Galbinu	5 23
Napoleonu d'auru (poli)	8 86

Celu mai nou si mai mare depositu de orológe in Sabiu.

la

IOHANN BUSCHEK

orologieriu,

Uliti'a Cisnadiie Nr. 16 vis-a-vis de Hotelulu: „La Coron'a Ungariei“.

Recomenda orologe sele de auru si argintu de I calitate, de Genf, alese personalminte si probate prin oficiu, cu garantia de 1—2 ani.

Orologie de argintu cu câte fl.

13, 14, 16, 18, 20, 24, 26, 28, 30—40.

Orologie de auru cu câte fl. 28.

30, 32, 34, 36, 40, 45, 50, 60, 70—150.

De I calitate orológe cu pendulu,

o decóre pentru ori ce locuintia cu câte

fl. 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 44, 46,

50, 60, 70—150.

Orologie de biroulu francesu, de

marina si desteptatórie (Wecker) etc.

Lantiuri de auru si argintu, pro-

bate prin oficiu si adeca: Lantiuri de

argintu cu câte fl. 3, 4, 5 pâna la 12,

de auru: Lantiuri de gátu cu câte fl.

32, 34, 36, 40, pâna la 80 si 150.

Reparaturele se facu dupa mo-

dulu celu mai nou solidu si cu garantia

de unu anu.

Pretiu curinte mai detaiatu gratis

et franco.

(17—20)